

MỘT SỐ VẤN ĐỀ QUẢN LÝ VĨ MÔ VỀ CƠ SỞ VẬT CHẤT VÀ TRANG THIẾT BỊ TRƯỜNG HỌC

• ThS. LÊ NGỌC QUANG

Sở Giáo dục và Đào tạo Hà Nội

Hiện nay, các trường phổ thông được thiết kế và xây dựng theo tiêu chuẩn thiết kế TCVN 3978-84, Quyết định 106/UBXD ngày 14/9/1984, có hiệu lực từ 01-01-1985; và theo tiêu chuẩn ngành 20TCN-113-89, Quyết định số 242-BXD-KHKT ngày 16/5/1984 của Bộ Xây dựng. Chỉ tiêu quy hoạch áp dụng theo quy chuẩn xây dựng Việt Nam (tập 1) ban hành theo QĐ 682/BXD -CSXD, ngày 14/12/96 của Bộ Xây dựng. Về cấp công trình vẫn thực hiện theo TCVN 2749-78 (ban hành từ tháng 2/1978). Cùng với các chuẩn thiết kế trường học nêu trên, chúng ta đã có các văn bản liên quan như:

- Điều lệ trường học phổ thông của Bộ Giáo dục và Đào tạo (năm 2000);
- Quy chế về giáo dục thể chất và y tế học đường (năm 2001);
- Quy định về trường chuẩn quốc gia (năm 2001);
- Quy định, chỉ thị của các Bộ chuyên ngành (Giáo dục - Đào tạo, Xây dựng, Khoa học - Công nghệ, Môi trường, Y tế, Thể dục - Thể thao...) về chương trình, sách giáo khoa, trang thiết bị cho các cấp học, về vệ sinh môi trường, về công tác phòng hoả, phòng, chống mối, về giáo dục trẻ khuyết tật, về vệ sinh an toàn thực phẩm học đường.

Những năm gần đây, Viện Nghiên cứu Kiến trúc (Bộ Xây dựng) và Viện Nghiên cứu Thiết kế trường học (Bộ Giáo dục và Đào tạo) đã nghiên cứu và ban hành một số tiêu chuẩn về thiết kế trường học cho các bậc học để xây dựng bộ tiêu chuẩn mới.

Trong quá trình quản lý và tổ chức thực hiện trên địa bàn thành phố Hà Nội và tham khảo ý kiến của các tỉnh, thành phố khác, chúng tôi thấy trong các tiêu chuẩn này có nhiều vấn đề đã không còn phù hợp, đồng thời lại thiếu những tiêu chuẩn rất cơ bản, đặc biệt là những tiêu chuẩn nhằm đáp ứng cho quá trình đổi mới chương trình và sách giáo khoa hiện nay.

Chúng tôi xin nêu ra một số ý kiến sau đây:

1. Các tiêu chuẩn này chỉ mang tính định hướng và áp dụng chung cho các loại hình trường phổ thông trong cả nước (bao gồm cả thành phố, thị xã, nông thôn... và vùng xa xôi hẻo lánh). Những nét đặc thù về địa lí, kinh tế, giáo dục, văn hóa... của từng vùng chưa được quan tâm đầy đủ trong các chuẩn này.

2. Thực tiễn của các hoạt động giáo dục và dạy học trong nhà trường đang đòi hỏi phải có những thay đổi về tiêu chuẩn trường học, phòng học, trang thiết bị, sách giáo khoa phục vụ cho công tác giáo dục và đào tạo.

3. Chuẩn thiết kế xây dựng trường học và chuẩn về trang thiết bị thiết yếu trong các trường học được ban hành từ những năm 80, nên đến nay một số chuẩn không còn phù hợp với nội dung chương trình, phương pháp giảng dạy đổi mới, với thể lực và tâm, sinh lí học sinh đã có nhiều thay đổi.

Bên cạnh những thiết bị truyền thống, trường phổ thông hiện nay cần phải có nhiều loại thiết bị đáp ứng yêu cầu của chương trình mới, của yêu cầu đổi mới phương pháp giảng dạy và học tập. Những thiết bị đó cùng với các phòng chức năng dạy - học cần có tiêu chuẩn mới để phù hợp với công tác giáo dục hiện nay, phù hợp với xu hướng hội nhập, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp phát triển giáo dục, đào tạo.

Trong những năm qua chúng ta đã có những đầu tư lớn cho giáo dục và đào tạo trong chương trình kiên cố hoá - hiện đại hoá trường học. Tuy nhiên, trong quá trình thực hiện từ lâu đã xuất hiện mâu thuẫn giữa các tiêu chuẩn xây dựng đã được đề ra từ hàng chục năm trước và sự đòi hỏi của thực tế. Xin nêu ra ở đây một số vấn đề cụ thể:

- Nếu điều kiện cơ sở vật chất (CSVC) học 2 buổi/ngày vẫn chỉ như học 1 buổi/ngày thì chất lượng buổi học thứ 2 không thể đảm bảo; việc giáo dục toàn diện sẽ có nhiều hạn chế. Như

vậy, cơ sở vật chất đối với phòng học 2 buổi/ngày phải bổ sung những gì và bổ sung như thế nào là một vấn đề phải đặt ra để xem xét một cách nghiêm túc và cấp bách. Trong khi chủ trương học 2 buổi/ ngày vẫn được triển khai, những điều kiện đáp ứng cho nó vẫn chưa được thực hiện.

- Thể chất của học sinh hiện nay so với hàng chục năm trước đã thay đổi rất nhiều. Học sinh tiểu học và THCS vẫn trong quá trình phát triển về thể chất; ngay trong một lớp học thể chất của học sinh đã có sự khác biệt; vậy nên nói riêng về trang bị bàn ghế học sinh cần phải chỉ đạo theo một định hướng khác. Vấn đề chiếu sáng học đường cũng tương tự như vậy.

- Hiện nay trên địa bàn Hà Nội, ngành GD và ĐT đang tích cực thực hiện quá trình đưa công nghệ thông tin và truyền thông vào trường học. Một nhà trường cụ thể cần có bao nhiêu phòng máy tính? Mỗi phòng cần bao nhiêu máy? Hệ thống thiết bị ngoại vi cho tin học gồm những thiết bị gì là vừa đủ? Đây là vấn đề chưa được đề cập đến trong các bộ tiêu chuẩn.

- Phương tiện cho nhà giáo tiến hành các hoạt động dạy học và giáo dục đáp ứng yêu cầu đổi mới GD và ĐT, như GS.TSKH Hồ Ngọc Đại quan niệm là "bộ đồ nghề của thầy giáo", rất cần có sự chỉ đạo về trang thiết bị một cách đầy đủ và nghiêm túc...

Theo các chuyên gia về giáo dục thì "chất lượng giáo dục phổ thông là mức độ đạt được chuẩn chương trình giáo dục của học sinh, sau một quá trình tham gia vào các hoạt động học tập toàn diện ở nhà trường phổ thông".

Cơ sở vật chất (CSVCh) và trang thiết bị trường học là một thành tố của quá trình đào tạo, nó là yếu tố then chốt cấu thành "công nghệ đào tạo", nó có vai trò quyết định tới tính khả thi của cả hệ thống các yếu tố tạo nên "công nghệ đào tạo", là môi trường vật chất cần thiết để triển khai tất cả các hoạt động dạy học và giáo dục. Khi cơ sở vật chất và trang thiết bị trường học được xác định và được trang bị phù hợp với "công nghệ đào tạo" thì mọi hoạt động đào tạo có điều kiện thực hiện đúng như hoạch định, còn khi cơ sở vật chất và trang thiết bị không xứng tầm với "công nghệ đào tạo" thì quá trình đào tạo không thể tiến hành đúng yêu cầu, và do đó chất lượng đào tạo chắc chắn không thể đạt chuẩn.

Như vậy, CSVCh và trang thiết bị trường học là điều kiện cần thiết để đảm bảo chất lượng dạy và học. "Công nghệ đào tạo và CSVCh trang thiết

bị trường học phải có sự thống nhất chặt chẽ: Quy mô, cơ cấu CSVCh, trang thiết bị trường học phải hoàn toàn phù hợp với "công nghệ đào tạo".

Vì vậy, cả lí luận và thực tiễn đều đòi hỏi "công nghệ đào tạo" là vấn đề cần được giải quyết trước khi tính toán thiết kế CSVCh và trang thiết bị cho một trường học. Xác định CSVCh và trang thiết bị trường học dựa theo ý thích chủ quan mà bỏ qua quy trình xác định các yếu tố "công nghệ đào tạo" cũng giống như người thợ may không cần số đo.

Trong cơ cấu bất kì đồ án thiết kế trường học nào của nước ngoài, phần đầu tiên là phần công nghệ, sau đó mới đến các phần kiến trúc, kết cấu, điện, nước, kinh tế....Trình tự làm việc như vậy tránh được các sai sót trong việc xác định quy mô và cơ cấu công trình, là những sai sót ảnh hưởng trực tiếp tới chất lượng dạy và học mà sau khi công trình đã xây dựng xong sẽ không còn cơ hội để sửa chữa.

Từ những luận cứ trên, chúng tôi xin đưa ra một số khuyến nghị:

- Cần hình thành một tư duy mới trong quản lí, chỉ đạo xây dựng CSVCh và trang thiết bị trường học, đặc biệt là trang thiết bị trường học theo hướng xây dựng CSVCh và trang thiết bị là cho một trường học cụ thể.

- Tổ chức điều tra khảo sát nhu cầu thực tế từ các trường học, từ đó các cơ quan quản lí và đầu tư có trách nhiệm thoả mãn các yêu cầu hợp lí của từng cơ sở trường học.

- Cần có sự chỉ đạo nhất quán trong sự kết hợp quản lí theo ngành và theo vùng lãnh thổ để tránh tình trạng ngành thống nhất đề trình nhưng cơ quan đầu tư không chấp nhận vì vướng về cơ chế. Trong cái cung cần cho phép xây dựng một cơ chế đặc thù cho từng địa phương.

- Tổ chức phân cấp sâu theo hướng trao quyền tự chủ cho cơ sở và có sự quản lí, kiểm soát nghiêm túc.

Những khuyến nghị trên chỉ có một mong muốn duy nhất là quy mô, cơ cấu CSVCh, trang thiết bị trường học phải hoàn toàn phù hợp với "công nghệ đào tạo" và phù hợp với hoàn cảnh thực tế của từng trường học, từ đó hi vọng từng bước nâng cao chất lượng đào tạo.

SUMMARY

On the basis of analyzing mismatches in the current macro-management of school physical facilities and equipment in keeping with training technologies and teaching-learning quality improvements.